

بازنگری در قانون اساسی «رئیس جمهور» را به جایگاه خود بازمی گرداند؟

درد کهنه سرایدار و تدارکاتچی

محبوبه ولی

وقتی روزنامه «بامداد امروز» بهمین ۵۸، تنها چند روز پس از پیروزی بنی صدر به نقل از اعضای شورای انقلاب از آیت‌الله بهبهستی گرفته تا قطن زاده نوشت که «رئیس جمهور نه قانونگذار است و نه مستقیماً در قوه اجراییه دخالت دارد و تنها از طریق نخست‌وزیر و هیأت دولت سر کار اجرایی دخالت دارد»، روزنامه «انقلاب اسلامی» هم که تریبون رسمی بنی صدر بود در یادداشتی با عنوان «بالعجب» به رأی کردند و نه سرایداری برای کاروانسرای هرج و مرج و تشمت».

بنی صدر به قول روزنامه‌ای که تریبونش بود نمی خواست «سرایدار» باشد، همان‌طور که روحانی نمی خواهد «تدارکاتچی» باشد. نه تنها بنی صدر، بلکه روسای جمهور پس از او نیز چنین بودند. از این رو کشور صحنه درگیری رئیس جمهور و نخست‌وزیرش شده بود. همین افسار گسیختگی بود که منجر به فرمان تاریخی «بازنگری در قانون اساسی» شد؛ فرمانی که گرچه بیست و یک سال پیش صادر شد، اما چیزی از سر ایستاد بودن و تدارکاتچی بودن روسای جمهور کم نکرد.

با این حال حسن روحانی، بسیار خوشحال خواهد شد اگر نامه‌ای که سال ۶۸ امام خمینی (ره) به آیت‌الله خامنه‌ای، رئیس جمهور وقت مبنی بر بازنگری در قانون اساسی نوشت را مقام معظم رهبری خطاب به وی بنویسد؛ اما شواهد و قرائن حاکی از این است که چنین انتظاری بیشتر طعنه به رویا می‌زند تا واقعیت. البته چندین بار خود را تا در گاه واقعبینانه رسانده است؛ مثلاً ۹ سال پیش وقتی مقام معظم رهبری در کرمانشاه بودند، سخن از احتمال تغییر نظام سیاسی ایران از «یاستی» به «پارلمانی» گفتند که البته بلافاصله هم افزودند که زمان تحقق این مسئله منوط به صلاح کشور و احتمالاً در آینده دور خواهد بود. آن آینده دور حتی اگر «کنون» باشد و نظام سیاسی ایران با بازنگری در قانون اساسی تغییر کند، قطعاً آن تغییر، تغییری نخواهد بود که مد نظر روحانی است و منجر به تقویت جایگاه ریاست جمهوری می‌شود؛ بر عکس تحول موردانتظار کمرنگ کردن پست ریاست جمهوری و احیای نخست‌وزیری است.

رئیس جمهور یا استخوان در گلو
«رئیس جمهور» در ایران شده است استخوان در گلو. سه دهه پیش قانون

از سر ایستاد بودن و تدارکاتچی بودن روسای جمهور کم نکرد.

با این حال حسن روحانی، بسیار خوشحال خواهد شد اگر نامه‌ای که سال ۶۸ امام خمینی (ره) به آیت‌الله خامنه‌ای، رئیس جمهور وقت مبنی بر بازنگری در قانون اساسی نوشت را مقام معظم رهبری خطاب به وی بنویسد؛ اما شواهد و قرائن حاکی از این است که چنین انتظاری بیشتر طعنه به رویا می‌زند تا واقعیت. البته چندین بار خود را تا در گاه واقعبینانه رسانده است؛ مثلاً ۹ سال پیش وقتی مقام معظم رهبری در کرمانشاه بودند، سخن از احتمال تغییر نظام سیاسی ایران از «یاستی» به «پارلمانی» گفتند که البته بلافاصله هم افزودند که زمان تحقق این مسئله منوط به صلاح کشور و احتمالاً در آینده دور خواهد بود. آن آینده دور حتی اگر «کنون» باشد و نظام سیاسی ایران با بازنگری در قانون اساسی تغییر کند، قطعاً آن تغییر، تغییری نخواهد بود که مد نظر روحانی است و منجر به تقویت جایگاه ریاست جمهوری می‌شود؛ بر عکس تحول موردانتظار کمرنگ کردن پست ریاست جمهوری و احیای نخست‌وزیری است.

رئیس جمهور یا استخوان در گلو
«رئیس جمهور» در ایران شده است استخوان در گلو. سه دهه پیش قانون

اساسی را تغییر دادند و اجرای آن را هم بر عهده رئیس جمهور گذاشتند. مرور سه دهه گذشته اما مملو از اصطکاک روسای جمهور با برخی نهادها و البته گلابه‌از بی اختیاری شان است.

محمد خاتمی با پرچم اصلاحات به پاستور رفت، اما در دولت دومش لولای معروف دولور ارائه کرد که یکی مربوط به افزایش اختیارات رئیس جمهوری بود و دیگری اصلاح قانون انتخابات. هر دو لایحه اما به در بسته شورای نگهبان خورد و عاقبت خاتمی لولای خود را پس گرفت. محمود احمدی‌نژاد با پرچمی کاملاً متفاوت راهی پاستور شد. او «لولای دولوبی» تدوین نکرد اما در تمام مدت ریاست جمهوری‌اش شکوه و شکایتش از نداشتن اختیار و بردارن قاجاقچی و دخالت در وظایف رئیس جمهور برقرار بود و چنان پیش رفت که کارش به «قهر» هم رسید؛ پس از او روحانی نیز خیلی زود معترف به این بی اختیاری شده و در آخرین روزهای حضورش در پاستور با انتقاد از برداشته‌ها و تفسیرهای گوناگون از قانون اساسی، خواستار بازنگری در آن شد. ۳۱ سال پیش بازنگری در قانون اساسی با بروز مشکلات جدی در چارچوب نظام (قوای مقننه، مجریه و قضائیه) که ناشی از تعدد مراکز تصمیم‌گیری و وجود تشکیلات موازی در کشور بود، انجام شد. حالا اما به نظر می‌رسد آن تعدد، تکرر بیشتر یافته و تشکلات موازی دوچندان شده‌اند.

رئیس جمهور فعلی ایران هر کسی که باشد باید با انواع و اقسام نهادها از او روحانی نیز خیلی زود معترف به این بی اختیاری شده و در آخرین روزهای حضورش در پاستور با انتقاد از برداشته‌ها و تفسیرهای گوناگون از قانون اساسی، خواستار بازنگری در آن شد. ۳۱ سال پیش بازنگری در قانون اساسی با بروز مشکلات جدی در چارچوب نظام (قوای مقننه، مجریه و قضائیه) که ناشی از تعدد مراکز تصمیم‌گیری و وجود تشکیلات موازی در کشور بود، انجام شد. حالا اما به نظر می‌رسد آن تعدد، تکرر بیشتر یافته و تشکلات موازی دوچندان شده‌اند.

رئیس جمهور فعلی ایران هر کسی که باشد باید با انواع و اقسام نهادها از او روحانی نیز خیلی زود معترف به این بی اختیاری شده و در آخرین روزهای حضورش در پاستور با انتقاد از برداشته‌ها و تفسیرهای گوناگون از قانون اساسی، خواستار بازنگری در آن شد. ۳۱ سال پیش بازنگری در قانون اساسی با بروز مشکلات جدی در چارچوب نظام (قوای مقننه، مجریه و قضائیه) که ناشی از تعدد مراکز تصمیم‌گیری و وجود تشکیلات موازی در کشور بود، انجام شد. حالا اما به نظر می‌رسد آن تعدد، تکرر بیشتر یافته و تشکلات موازی دوچندان شده‌اند.

تفسیر شورای نگهبان از اصل ۱۱۳
در میان این تکثر و تعدد؛ رئیس جمهوری به هر موضوعی که ورود کند، پای در کفش یکی از این نهادهای متکثر کرده است. عباس عبدی دیروز طی یادداشتی در اعتماد به تفسیر شورای نگهبان از اصل ۱۱۳ قانون اساسی اشاره کرده است. اصل ۱۱۳ این قانون می‌گوید که «پس از مقام رهبری، رئیس جمهور عالی‌ترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را جز در اموری که مستقیماً به رهبری مربوط می‌شود، بر عهده دارد.»

آیت‌الله جنئی، دبیر شورای نگهبان اما در تفسیر این اصل می‌گوید: «۱- مستفاد از اصول متعدد قانون اساسی آن است که مقصود از مسئولیت اجرا در اصل ۱۱۳ قانون اساسی، امری غیر از نظارت بر اجرای قانون اساسی است. ۲- مسئولیت رئیس جمهور در اصل ۱۱۳ شامل مواردی نمی‌شود که قانون اساسی تشخیص، برداشت، نوع و کیفیت اعمال اختیارات و وظایفی را به عهده مجلس خبرگان رهبری، شورای نگهبان مجمع تشخیص مصلحت‌نظام، مجلس شورای اسلامی، قوه قضاییه و هر مقام و دستگاه دیگری که قانون اساسی به آن‌ها اختیار یا وظیفه‌ای محول کرده است. ۳- در مواردی که موجب قانون اساسی رئیس جمهور حق نظارت و مسئولیت اجرا ندارد، حق ایجاد هیچ گونه تشکیلاتی را هم ندارد.»

عبدی اما ادامه می‌دهد که این تفسیر شورای نگهبان بسته به اینکه چه کسی رئیس جمهور باشد، تغییر خواهد کرد.

راه علاج «بازنگری در قانون اساسی» است؟
اما آیا اجابت خواست روحانی برای بازنگری در قانون اساسی، پایان این وضعیت مشتت آشفتنه خواهد بود؟ محسن رفیق دوست، اولین وزیر سپاه در ایران اخیر ادراک و گفت‌وگویی گفته است: «مردم باید به این باور برسند که با قانون اساسی که مادریم، حاکم اصلی کشور رهبری است. در ایران مردم یک فرد را برای ریاست جمهوری انتخاب و او را به رهبر معرفی می‌کنند و اگر رهبر تنفیذ کرد، آن شخص رئیس جمهور می‌شود پس در اینجا حاکم رهبر است.»

او ادامه داد: «کسی باید کاندیدای ریاست جمهوری بشود که قبل از کاندیدا

شدن زاویه خود با مقام معظم رهبری را بررسی کند. اگر فردی با رهبری زاویه دارد نباید کاندیدا شود.»

به باور بسیاری، آنچه او می‌گوید موید همان تعبیر «تدارکاتچی» است. اما اگر گفته‌ها را بپذیریم باید گفت که با بازنگری در قانون اساسی نیز مشکلی حل نخواهد شد. به ویژه آنکه تجربه یک بار بازنگری در قانون اساسی در سال ۶۸ نیز موید همین ادعاست.

از سوی دیگر مقاومت قابل تاملی در موضوع همه بررسی دیده می‌شود. در دولت روحانی تاکنون بارها مسئله همه‌پرسی درباره مسائل مختلف، از حجاب گرفته تا برجام و مذاکره با آمریکا مطرح شده اما جناح مقابل و نه نهایت نهادهای تصمیم‌گیر به شدت در برابر آن ایستاده‌اند؛ چه بسا که این ایستادگی ناشی از نگرانی نسبت به آرای مردمی است. از این رو به نظر نمی‌رسد در شرایط کنونی که نارضایتی عمومی بالاست، حاکمیت تن به همه‌پرسی آن هم در مقوله مهمی مانند قانون اساسی دهد.

این مقاومت از واکنش‌ها به اظهارات دوازدهمین رئیس روحانی نیز پیدا است. محسن رضایی در واکنش به همین اظهارات در توئیتر نوشت: «ادامه فرصت‌سوزی به جای اقدام و عمل! در واپسین ماه‌های ۸ سال مسئولیت، به جای فرار از پاسخ‌به مردم و فرافکنی‌های خسته‌کننده، میزان تحقق وعده‌های بر زمین مانده را به مردم گزارش دهید! حاشیه‌رفتن و طرح فراندوم با چاشنی بازنگری در قانون اساسی، آدرس انحرافی است.»

انتهای مقاله در اینجا است؛ اما با این تفاسیر به نظر می‌رسد در همچنان بر همان پاشنه خواهد چرخید.

روی موج کوتاه
داعیه سفرای بحرن و امارات برای حضور در مذاکرات برجام!
یوسف العتیبه، سفیر امارات در آمریکا به نشریه پولیتیکو گفت: در زمان عقد توافق هسته‌ای در سال ۲۰۱۵ مقامات آمریکایی طوری رفتار می‌کردند که انگار باید یکی را از میان متحدان اروپایی و شرکای خاورمیانه‌ای خود انتخاب کنند. وی با تأکید بر «غلط بودن» این کار آمریکا گفت: واشنگتن باید روابط قویش را با تمام شرکایش در اروپا و خاورمیانه حفظ کند و با هر دو گروه در پای میز مذاکره با ایران حاضر شود.

عبدالله الخلیفه، سفیر بحرینی نیز با تأکید بر اینکه کشورش از دخالت‌های ایران در امور داخلیش به ستوه آمده است، افزود: برای ما مهم است که بخشی از گفت‌وگوها با ایران باشیم.

واکنش طالبان به اظهارات ظریف
طالبان در واکنش به اظهارات محمدجواد ظریف گفت: «اظهارات ظریف به گونه آشکار مداخله در امور داخلی افغانستان پنداشته می‌شود و چنین اظهارات غیر مسئولانه و به دور از واقعیتی، از سوی مسئولین ایرانی به روابط بین دو کشور دوست و همسایه می‌تواند زیانی را وارد کند.»

گفتنی است محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران در گفت‌وگو با شبکه خبری طلوع نیوز افغانستان گفته بود «طالبان اقدامات تروریستی بسیار انجام داده است. ما هنوز طالبان را از گروه تروریستی خارج نکردیم. اما معتقدیم که طالبان در آینده یک واقعیت است.»

او در بخش دیگری از این مصاحبه گفته طالب نمی‌تواند بگوید من این قدر خاک افغانستان در اختیار ما است، بنابراین باید آینده افغانستان را من تعیین کنم.

محمد صدر:

کاندیداتوری سید محمد خاتمی در انتخابات ۱۴۰۰ شوخی است
محمد صدر، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام و فعال سیاسی اصلاح طلب در بخشی در باره احتمال کاندیداتوری سید محمد خاتمی در سال ۱۴۰۰ به خبرنگاران گفت: این یک شوخی است. آقای خاتمی این موضوع را خیلی جدی نمی‌کند. من یک نظر خاص در این زمینه دارم که قبلاً هم گفته‌ام؛ کسی که ۸ سال رئیس جمهور بود دیگر ندارد که دوباره به عنوان کاندیدا مطرح شود، خودش ایشان هم خیلی مخالف است.

محسن هاشمی:

وصیت‌نامه آیت‌الله هاشمی را تحویل رهبر انقلاب دادم
محسن هاشمی در برنامه جهان آرا گفت: من قبلاً هم گفته‌ام مرحوم هاشمی وصیت‌نامه‌ای داشتند که قدیمی بود که قسمتی از آن را در تلویزیون خواندم اما متن قوی صد و خورده‌ای صفحه‌ای را ایشان در تقریباً ۵۴ سالگی بود می‌نوشتند که این قرار بود به وصیت‌نامه جدی تری تبدیل شود.

این وصیت‌نامه خیلی از مواردش مربوط به مقام معظم رهبری بود، من این را خدمت مقام معظم رهبری دادم و الآن متنی غیر از آن ما نداریم. البته این متن تکمیل و بازنویسی نشده بود. متنی بود که مباحث زیادی در آن مطرح شده بود و مقام معظم رهبری اگر صلاح دیدند خودشان می‌توانند منتشر کنند.

علیزاده:

مجلس از رد کلیات لایحه بودجه پرهیز کند
محسن علیزاده، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس درباره لایحه بودجه ۱۴۰۰ به ایسنا گفت: در این لایحه تحریم‌ها فراموش شده و درآمدها نیز خیلی خوب در نظر گرفته شده است، به اعتقاد من بارگذاری این لایحه و بازگشت آن به دولت هیچ اتفاقی رخ نمی‌دهد و لایحه مجدداً به مجلس باز می‌گردد؛ چرا که دولت می‌گوید من نه می‌توانم درآمدها را بیشتر از این در نظر بگیرم و نه می‌توانم هزینه‌ها را کمتر در نظر بگیرم؛ یعنی توپ را به زمین مجلس می‌اندازد. از این رو رد کلیات بودجه و بازگشت آن به دولت آن هم در شرایط کنونی جامعه نمی‌تواند کمک موثری باشد.

در کشور بود، انجام شد. حالا اما به نظر می‌رسد آن تعدد، تکرر بیشتر یافته و تشکلات موازی دوچندان شده‌اند.

رئیس جمهور فعلی ایران هر کسی که باشد باید با انواع و اقسام نهادها از او روحانی نیز خیلی زود معترف به این بی اختیاری شده و در آخرین روزهای حضورش در پاستور با انتقاد از برداشته‌ها و تفسیرهای گوناگون از قانون اساسی، خواستار بازنگری در آن شد. ۳۱ سال پیش بازنگری در قانون اساسی با بروز مشکلات جدی در چارچوب نظام (قوای مقننه، مجریه و قضائیه) که ناشی از تعدد مراکز تصمیم‌گیری و وجود تشکیلات موازی در کشور بود، انجام شد. حالا اما به نظر می‌رسد آن تعدد، تکرر بیشتر یافته و تشکلات موازی دوچندان شده‌اند.

مخالف و ۱۳ رأی ممتنع موافقت کردند. همچنین با موافقت نمایندگان یک بند به ماده یک این طرح الحاق شد مبنی بر اینکه «اساتید دانشگاه با رتبه استناد تمام، دانشجویان ۱۰ سابقه تدریس و مدرسین حوزه علمیه با ۱۰ سال سابقه تدریس در سطوح عالی حوزه‌های علمیه می‌توانند در انتخابات ریاست جمهوری ثبت نام کنند.»

روسای قوای مقننه و قضائیه برای کاندیداتوری نیازی به استعفا ندارند

پیشنهاد گفت: شورای نگهبان در مورد صلاحیت‌ها به همه این مسائل رسیدگی می‌کند و ما نمی‌توانیم پیش‌دوری کنیم که ممکن است رییس قوه از تریبون به سود خود استفاده کند. از طرفی تجارب رئیس قوه برای او حسن است. همچنین در صورتی که این موضوع محقق شود، در این ۶ ماه چه فردی باید به کار این دو قوه رسیدگی کند.

نمایندگان مجلس شورای اسلامی همچنین با پیشنهاد ابراهیم رضایی، نماینده دشتستان مبنی بر اینکه باید شرایطی فراهم شود که منصوبان رهبر انقلاب هم بتوانند نامزد ریاست جمهوری شوند، با ۱۸۴ رأی موافق، ۳۰ رأی

قوه مقننه و قضائیه پیش از انتخابات ریاست جمهوری صاحب تریبون هستند و می‌توانند از این تریبون و رسانه استفاده حداکثری را انجام دهند و این امر ممکن است سبب ایجاد تبعیض شود.

علیرضا نورنصری قنبدلی، نماینده مردم مسجد سلیمان در موافقت با این پیشنهاد گفت: باید از گذشته عبرت گرفته شود. جایگاه قوه مقننه و قضائیه در کشور کمتر از رئیس جمهور نیست و بهتر است نمایندگان به این پیشنهاد رأی مثبت دهند.

صدف بدری نماینده مردم اردبیل اما در مخالفت با این

نمایندگان مجلس شورای اسلامی با استعفای ۶ ماه پیش از انتخابات ریاست جمهوری از سوی روسای قوای مقننه و قضائیه در صورت تمایل به نامزدی، مخالفت کردند.

نمایندگان مجلس شورای اسلامی در ادامه اصلاح موادی از قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران با پیشنهاد روح‌الله ایردخواه، نماینده مردم تهران مبنی بر استعفای روسای قوای مقننه و قضائیه در صورت تمایل به نامزدی در انتخابات ریاست جمهوری، ۶ ماه پیش از انتخابات با ۵۶ رأی موافق، ۱۶۰ رأی مخالف و ۵ رأی ممتنع مخالفت کردند.

ایزدخواه درباره این پیشنهاد اظهار داشت: روسای

خبر

ادامه اصلاحیه مجلس به طرح انتخاباتی خود؛

نشریه فایننشال تایمز در گزارشی تحلیلی نوشت که طرف‌های اروپایی برجام از اصرار خود برای گسترش این توافق به موضوعات سیاست‌های منطقه‌ای و برنامه موشکی ایران دست کشیده‌اند و اولویت کنونی شان احیای توافق است.

فایننشال تایمز و گاردین: اروپا از اصرار بر گسترش برجام به موضوعات منطقه‌ای و موشکی دست کشیده است

به نوشته گاردین، انگلیس باور دارد که تا زمان شکل‌گیری پیشرفت قابل توجه از سوی آمریکا و ایران برای پایبندی به توافق، مساله تعمیم توافق نباید مطرح شود. این روزنامه در بخشی از گزارش خود نوشت: عدم درخواست اروپا از ایران برای پذیرش اصول یک توافق جدید در این مرحله شاید احیای نسبتاً سریع توافق هسته‌ای را آسانتر کند.

ایالات متحده را ناامید می‌کند، زمینه را برای دولت آینده آمریکا به ریاست جو بایدن فراهم می‌سازد تا پس از روی کار آمدن در ماه آینده (میلادی) استراتژی خود را (در این زمینه) ارائه دهد.

روزنامه انگلیسی گاردین نیز با اشاره به نشست روز دوشنبه وزیران خارجه اعضای باقیمانده در برجام، در تحلیلی مشابه نوشت: وزیران خارجه کشورهای اروپایی بر سر عدم تعیین پیش شرط

به گزارش ایسنا به نوشته این روزنامه، قدرت‌های اروپایی از پیشنهاد جو بایدن، رئیس جمهور منتخب آمریکا، در خصوص بازگشت ایالات متحده به توافق هسته‌ای با ایران به شکل فعلی، پشتیبانی کرده و در حال حاضر از اصرار بحث‌برانگیز خود برای گسترش این توافق به موضوعات سیاست‌های منطقه‌ای و موشکی ایران دست کشیده‌اند.

این رویکرد که احتمالاً متحدان خاورمیانه‌ای

به گزارش ایسنا به نوشته این روزنامه، قدرت‌های اروپایی از پیشنهاد جو بایدن، رئیس جمهور منتخب آمریکا، در خصوص بازگشت ایالات متحده به توافق هسته‌ای با ایران به شکل فعلی، پشتیبانی کرده و در حال حاضر از اصرار بحث‌برانگیز خود برای گسترش این توافق به موضوعات سیاست‌های منطقه‌ای و موشکی ایران دست کشیده‌اند.

این رویکرد که احتمالاً متحدان خاورمیانه‌ای